

LaBreu
edicions PRESENTA:

Títol_ Les Balades

Autor_ François Villon

Traductor_ Andreu Subirats

Pàg_ 304

PVP_ 16 euros

ISBN_ 978-84-937976-2-1

SOBRE L'AUTOR

François Villon (François de Montcorbier o François des Loges , 1431-1463 ?) és un dels grans poetes de la literatura francesa i en opinió de molts el més important del segle XV. D'obra essencialment autobiogràfica, tanmateix la seva vida se'n presenta plena d'incerteses i llacunes fins al punt que no se sap del cert la data i el lloc de la seva mort. Les últimes notícies que se'n tenen el situen fugint de París a principis de 1463 després d'haver-se-li commutat la pena de mort a la forca per una de deu anys de desterrament. La seva obra no serà coneguda fins el 1489 quan Pierre Levet, un llibreter de París, la publicarà impresa en la que, sens dubte, serà una de les primeres grans manifestacions de l'era Gutenberg. El mite de Villon es comprèn amb escriure si llegim la seva obra bastida amb una sinceritat colpidora i una subjectivitat fora dels canons literaris de la seva època. La franquesa i la ironia amb que escriu els poemes representa un retaule viu i força versemblant de la societat francesa i parisenc posterior a la Guerra dels Cent Anys, alhora que ens aporta una nova mirada sobre els motius de la cultura clàssica i medieval. Més que un renovador formal de la poesia del seu temps, Villon és un innovador en el tractament dels temes i es mostra descaradament original i iconoclasta respecte tota la tradició cortesana que el precedeix. Juntament amb Cecco Angioleri i Rutebeuf, se'l considera un dels pares dels "poetes de la misèria" i un clar antecedent dels simbolistes. Rabelais va ser un dels seus primers admiradors i divulgadors, i la seva

petja la trobem del cert en Théophile Gautier, Veraline, Rimbaud i Tristan Tzara, entre molts altres.

A Trenc del segle XX, amb l'aparició del cinema, la vida de Villon va ser objecte de nombroses pel·lícules i variacions sobre la seva història i el seu mite, de vegades esbiaixades i excessivament dramàtiques, molt en la corda d'altres personatges històrics garbellats pel romanticisme. Modernament, l'obra de Villon ha estat musicada i interpretada per compositors i músics, entre els quals destaquen Claude Debussy, Fabrizio de André, Georges Brassens, Ovidi Montllor o Jaume Arnella.

SOBRE LA TRADUCCIÓ

L'obra de Villon és essencialment autobiogràfica, no podem entendre-la sense la seva biografia i a la inversa, pràcticament tot el que sabem del poeta ho sabem per la seva obra. Aquesta tradicionalment s'ha dividit en quatre apartats: dos poemes llargs, les *Lais* (320 octosíl·labs) i el *Testament* (2023 versos, la majoria octosíl·labs), un conjunt de setze poemes anomenat *Poésies diverses*, i onze balades escrites en argot anomenades *Ballades en jargon*. Entre les estrofes del Testament, Villon, hi inserí també un conjunt de balades de diversa extensió i metre. L'obra que ara publica LaBreu (Alabatre/poesia) són totes les balades de Villon, que mai no havien estat traduïdes, en la seva totalitat, abans en llengua catalana. S'inclou també un aparat crític i de notes que fan més entenedora la lectura, de vegades fosca i misteriosa, sobretot en les *Ballades en jargon* (Balades en argot) que mai no havien estat traduïdes ni en català, ni en castellà, ni tenim coneixement que en d'altres llengües romàniques. La llengua d'aquestes últimes balades és d'una singularitat i estranyesa fora de tota convenció, ja que l'autor les escrigué en l'argot de la *Coquillerie*, un grup de desertors de l'exèrcit que practicava la delinqüència pels voltants de París i Dijon durant el segle XV, i no fou fins al segle XIX que, a partir d'uns documentes trobats sobre el macroprocés que es realitzà sobre aquests *coquillards*, es van poder desxifrar aquestes balades.

SOBRE EL TRADUCTOR

La traducció l'ha realitzada el poeta Andreu Subirats (Tortosa,1968) que ja havia publicat anteriorment en la col·lecció Alabatre de poesia de LaBreu edicions el llibre *L'ull entorn* (2006).

FRAGMENTS DE L'OBRA

Ballade [de la belle Heaulmiere aux filles de joie]

« Or y pensez, belle Gaultiere,
Qui escolliere souliez estre,
Et vous, Blanche la Savetiere:
Ores est temps de vous cognoistre !
Prenez à destre et à senestre,
N'espargniez homme, je vous prie,
Car vielles n'ont ne cours nē estre
Ne que monnoye qu'on descrye.

« Et vous, la gente Saulcissiere,
Qui de dancier estes adestre,
Guillemete la Tappiciere,
Ne mesprenez vers vostre maistre !
Tost vous fauldra clorre fenestre;
Quant deviendrez vielle, flet(e)rye,
Plus ne servirez q'un viel prestre
Ne que monnoye c'on descrye.

« Jehanneton la Chapperonniere,
Gardez qu'amy ne vous empestre ;
[Et] Katherine la Bourciere,
N'envoyez plus les hommes paistre !
Car, qui belle n'est, ne perpestre
Leur ma(s)le grace, mais leur rie:
Laide viellesse amour n'impestre
Ne que monnoye c'on descrye.

« Filles, vueilliez vous entremectre
D'escouter pourquoy pleure et crye:
Pource que je ne me puis mectre
Ne que monnoye c'on descrye.»

Balada [de la bella armera a les noies alegres]

«Penseu-hi, bella Guantera,
Qui m'èreu una assídua deixebra,
I vós, Blanca, la Sabatera:
És el moment de conèixer-vos!
Arrambeu a tort i a dret,
No us compungiu per cap home, si us plau,
Car les velles no tenen cap vàlua,
Talment una moneda fora de curs.

«I vós, la graciosa Xarcutera,
Que de ballar prou en sabieu,
Guillemeta, la Tapissera,
No renegueu de la vostra mestra!
Prompte haureu de tancar la paradeta:
Quan sereu velles i pansides,
No servireu més que un retó vell,
Talment una moneda fora de curs.

«Joanetona, la Capellera,
Tingueu cura que l'amic no us travi,
I vós, Caterina, la Marroquinera,
No engegueu més els homes a passeig,
Car una dona lletja no els fa mala cara
sinó que els riu les gràcies:
Na vellesa amor no tasta,
Talment una moneda fora de curs.

«Filles, prengueu-vos la molèstia
D'escoltar perquè jo ploro i em planyo:
Puis se m'ha passat l'arròs
Talment una moneda fora de curs.»

Ballade [des menus propos]

Je congnois bien mousches en laict,
Je congnois à la robe l'homme,
Je congnois le beau temps du lait,

Je congnois au pommier la pomme,
Je congnois l'arbre à veoir la gomme,
Je congnois quant tout est de mesmes,
Je congnois qui besoigne ou chomme,
Je congnois tout fors que moy mesmes.

Je congnois pourpoint au colet,
Je congnois le moyne à la gonne,
Je congnois le maistre au varlet,
Je congnois au voile la nonne,
Je congnois quant pipeur gergonne,
Je congnois folz nourris de cresmes,
Je congnois le vin à la tonne,
Je congnois tout fors que moy mesmes.

Je congnois cheval et mulet,
Je congnois leur charge et leur somme,
Je congnois Bietrix et Belet,
Je congnois gect qui nombre assomme,
Je congnois vision et somme,
Je congnois la faulte des Boesmes,
Je congnois le pouoir de Romme,
Je congnois tout fors que moy mesmes.

Prince, je congnois tout en somme.
Je congnois colorez et blesmes,
Je congnois Mort, qui tout consomme :
Je congnois tout fors que moy mesmes !

Balada [de les coses petites]

Sé veure la mosca dins la llet,
Sé reconèixer l'home pel vestir,
Sé distingir el bon temps del dolent,
Sé veure la poma al pomer,
Sé reconèixer l'arbre per la resina,
Sé veure quan tot s'assembla,
Sé distingir qui treballa de qui descansa,
Sé de tot menys de mi mateix.

Sé veure el gipó al coll,
Sé reconèixer el monjo pel seu habit,
Sé veure l'amo pel seu criat,
Sé reconèixer la monja pel seu vel,
Sé quan algú parla en argot,
Sé veure els ximpls farts de bledes,
Sé reconèixer el vi a la bóta,
Sé de tot menys de mi mateix.

Sé distingir el cavall del matxo,
Sé veure quin fardell porten,
Sé distingir Beatriu de Bet,
Sé comptar amb les peces,
Sé distingir entre somni i vigília,
Sé reconèixer els errors dels bohemis,
Sé veure la potestat de Roma,
Sé de tot menys de mi mateix.

Príncep, en el fons ho conec tot.
Sé distingir una faç pàl·lida d'una bruna,
Sé veure que la Mort ho sega tot:
Sé de tot menys de mi mateix !

Ballade en jargon I

A Parouart le grant mathegaudie
Où accollez sont duppez et noirciz
Et par les anges suivans la paillardie
Sont greffiz et prins cinq ou six,
Là sont blesfleurs au plus hault bout assis
Pour le evaige et bien hault mis au vent.
Eschequés moy tost ces coffres massis
Car vendengeurs des ances circuncis
S'en brou[ent] et du tout à neant.
Eschec, eschec pour le fardis !

Broués moy sur [ces] gours passans,
Advisés moy bien tost le blanc
Et pictonnés au large sus les champs
Qu'au mariage ne soiez sur le banc
Plus q'un sac n'est de plastre blanc.
Si groupés estes des carieux,
Rebigués moy tost ces enterveux
Et leur monstres des trois le bris
Qu'enclavés ne soiés deux et deux
Eschec, eschec pour le fardis !

Plantés aux hurmes voz picons
De paour des bisans si très durs
Et aussi d'estre sur les joncs
Enmahés en coffres en gros murs.
Escharicés, ne soiés point durs
Que le grand Can ne vous face essorer.
Songears ne soiés pour dorer
Et babignés tousjours aux ys
Des sires pour les desbouser.
Eschec, eschec pour le fardis !

Prince froart des arque petis,
L'un des sires si ne soit endormis,
Luez au bec que ne soiés greffiz
Et que vos emps n'en aient du pis
Eschec, eschec pour le fardis !

Balada en argot I

A París, la gran vila joiosa
On els imbècils són penjats i assecats al sol ;
Els pasmes amb plomall, que vigilen els vividors,
Els engrapen i prenen de cinc amb sis
I els foten allà dalt, al lloc d'honor,
Per ser rentats i esventats per la pluja i el vent.
Toqueu el dos ràpid d'aquests murs gruixuts
Car els xoriços amb les orelles tallades
S'esvaneixen cap al no res.
Pireu, pireu ! Pireu per la corda !

Precipiteu-vos sobre els rics vianants,
Lluqueu ben prest la pasta que porten
I fugiu a través dels camps,
Si no, la cerimònia de la força us espera
I us quedareu més blancs que un sac de guix.

Si els pasmes amb plomall us segueixen la pista,
Allunyeu-vos d'aquesta banda de curiosos
I ensenyeu-los llavors el ses,
Per tal de no acabar argollats per parelles.
Pireu, pireu ! Pireu per la corda !

Deixeu els ganxos a la forca,
Tingueu temor de tal suplici terrible
I també de trobar-vos estesos sobre la palla,
Engarjolats i amuntegats dins d'aquells grans murs.
Desaparegeu, no sigueu tan capsots
Perquè el Gran Khan us faci assecar al vent.
No us encanteu a daurar la píndola
I a contar històries als imbècils
Perquè millor els pogueu desplomar.
Pireu, pireu ! Pireu per la corda !

Príncep, mestre en petits furts,
Per si un dels passerells no s'hagués adormit,
Guardeu-vos bé de no ser pillat
I que no conegueu encara coses pitjors.
Pireu, pireu ! Pireu per la corda !

RESSENYES EN PREMSA

Avui, 17 d'octubre de 2010 David Castillo

EN UNA VERSIÓ D'ANDREU SUBIRATS, ALABATRE PRESENTA UNA EDICIÓ BILINGÜE DE
'LES BALADES', DE FRANÇOIS VILLON, UN CLÀSSIC MALEÏT

Lladre, assassí i poeta

Les dificultats de la seva vida van servir Villon per fer una crònica apassionada sobre un món injust

François de Montcorbier, o des Loges, conegut com a François Villon, va néixer a París el 1431, el mateix any que els anglesos cremaven Joana d'Arc durant la Guerra dels Cent Anys. Amb aquestes dades inicia el pròleg el poeta tortosí Andreu Subirats, responsable de la superba versió que ha fet, en edició bilingüe, de Les balades de François Villon per a Alabatre.

Subirats té do de la llengua i coneix com ningú el ritme del vers. Per aquest motiu, els terribles reptes d'un poeta en una altra llengua, en una altra època i en una altra manera de sentir, queden compensats dins l'edifici que ha construït. Només per la versió que fa de la cèlebre Balada dels penjats ja paga la pena: "Germans humans que ens sobreviviui, / No mostreu endurits els cors en contra nostra, / Car si pietat de nosaltres teniu, / Déu de misericòrdia us farà mostra. / Aquí ens veieu penjats, cinc sis...; / I la carn que tant hem nodrit / Amb el temps ja s'ha desfet i podrit, / Els nostres ossos esdevindran fato que moldre. / Dels nostres mals no us en partiu el pit, / I pregueu a Déu que ens vulgui absoldre!..."

Les balades de Villon són un esdeveniment per a l'edició en català. Hi havia una breu antologia que Vosgos va publicar el 1977 a càrrec de Feliu Formosa, però l'esforç de Subirats és titànic. Val la pena també el pròleg, en què recupera retalls biogràfics d'un personatge maleït que va començar a fer gamberrades com ara endur-se una pedra ensenya de la mansió de la vídua del notari reial. La bretolada va servir al poeta per recrear-la en el seu primer llibre. Malgrat haver-se matriculat en dret canònic, el 1455 el jove Villon fereix de mort un capellà, en legítima defensa. Com a conseqüència de l'última voluntat del capellà, aconsegueix el perdó, que li serveix per tornar a París. Un

any després, en companyia d'una selecció de delinqüents i desertors, comet un robatori de cinc-cents escuts d'or. Durant una borratxera, un dels còmplices se'n va de la llengua davant un capellà, que ho notifica a la policia. Totes aquestes desventures apareixen en moltes de les balades. Entre les sessions i els concursos de poesia, Villon recorre la geografia francesa. També s'habituarà a les detencions i a les penes de presó. El punt culminant de totes aquestes vicissituds és la pena de mort el 1462, que serà commutada per deu anys de desterrament. Tal com destaca Andreu Subirats en el pròleg del llibre, "l'obra de Villon és essencialment autobiogràfica, no podem entendre-la sense la seva biografia i a la inversa, pràcticament tot el que sabem del poeta ho sabem per la seva obra". Potser per aquest motiu, per la força de la vivència i l'autenticitat de la seva literatura, Villon ha esdevingut un dels grans mites de la literatura, un precedent dels simbolistes, de Baudelaire i Rimbaud, però també dels beatniks i d'alguns dels més preclars compositors del rock com són Bob Dylan i Patti Smith. Les dificultats de la seva vida li van servir per fer una crònica, que es manté actual, sobre el món injust, que encara vivim. Villon denuncia els banquers, usurers i especuladors, sempre des de l'òptica del poeta pobre i de la púrria, la coquille. La mort, la fam, la misèria, la persecució i també la bellesa femenina i l'amor componen un mosaic, on la sàtira ho omple tot plegat d'un vitalisme i d'una modernitat absoluta, tot i ser del segle XV.

Com si fos un dels poetes llatins, Horaci, Catul, Ovidi i la resta, com Dante i Ausiàs March, Villon inscriu els seus poemes en la cicatriu del temps viscut. La seva existència convulsa, Andreu Subirats l'ha sabut traslladar-la amb geni. Aquests dies, Alabatre la presenta en recitals. Esperem que el llibre tingui l'acollida que es mereix. La poesia és aquí una torrentada de passió, el tot.

Jordi Nopca, escriu sobre "Les Balades" de François Villon al Time Out nº19 20 d'octubre de 2010

François Villon (1431-1463?) ens apropa a les realitats negrenques- carregades de vi especiats i sentors infectes- com la de Balada de la grossa Margot ("Som fets l'un per a l'altre: a mal gat, mala rata!/Estimem la marranada i la marranada ens envolta"); ens engega lliçons estripades, que ens ataquen per mitjà de versos com "Ja pots ser traïdor perjur i sense honor/ o pots ser lladre que roba i furta/I què, on creus que va a parar el botí?/Tot amb putes i tavernes"(Balada de bona doctrina); sornegueria en un quartet que escriu quan ja és condemnat a mort l'any 1462: "Jo sóc François, cosa que em pesa,/Nascut a Paris,prop de Pontoise;/I penjat d'una corda de sis peus/Sabrà mon coll quant mon cul pesa".

Villon és un dels poetes més contundents del segle XV, i bona part dels seus versos conserven el vigor amb què van ser escrits fa més de cinc-cents anys.El poeta Andreu Subirats s'ha encarregat de traduir la totalitat de balades villonianes-que mai abans no havien estat publicades íntegrament en català-: hi trobem els poemes presents a la seva obra més extensa, Testament; els setze textos que conformen Poésies diverses i la part més difícil del conjunt, les onze balades escrites en argot.És en aquest últim apartat on Subirats ha hagut d'esforçar-se per trobar el punt col·loquial que recorre els poemes, on Villon recorda els vincles amb la Coquille, associació de lladres i malfactors formada en bona part per desertors de l'exèrcit que va fer de les seves pels boscos i poblacions petites franceses a partir de 1450. Els seus versos tenen tan poca clemència com els del Testament, i se centren en aconsellar i descriure la purralla amb qui el poeta tenia tractes: "Coquillards que us agraden les malifetes/Jo us dic que aneu amb compte/Que no hi deixeu la pell i els ossos,/Perquè han fet que Colin, l'ostrer,/Canti davant la pasma./Però no en sabia, de pelar cebes/I el botxí li partí el coll".Recomanem la lectura de Villon en veu alta: si pot ser cridant.Rock'n'roll.

